

Żmuda-Liszewska, Krystyna

Spuścizna po Władysławie Strakaczu (1881-1951) : zespół obrazów i rycin

Almanach Muzealny 4, 377-384

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Krystyna Żmuda-Liszewska

SPUŚCIZNA PO WŁADYSŁAWIE STRAKACZU (1881-1951) - ZESPÓŁ OBRAZÓW I RYCIN

Zbiory Muzeum Historycznego m.st. Warszawy wzbogaciły się o dar zawierający obrazy olejne, akwarele i ryciny – łącznie 20 obiektów ze spuścizny po Władysławie Strakaczu, przemysłowcu i obywatelu ziemskim, właścicielu browaru w Skierniewicach¹.

Darowiznę na rzecz Muzeum Historycznego zapisała w swym testamencie druga żona Władysława Strakacza – Kamila z Himmlów (zm. 1991), zaś jej siostra Irena Chromińska, w 2002 r. zrealizowała przekazanie obiektów do Muzeum.

Według relacji Ireny Chromińskiej ten zespół malarstwa i rycin należał do wyposażenia domu Władysława Strakacza, przy ul. Jagiellońskiej w Skierniewicach, gdzie zamieszkał w drugiej połowie lat trzydziestych, gdy po śmierci pierwszej żony, Jadwigi z Mankielewiczów, poślubił Kamilę z Himmlów. Poprzednio Władysław Strakacz mieszkał w majątku Strobów (powiat skierniewicki), skąd wyprowadzając się pozostawił całe wyposażenie domu rodzinie zmarłej pierwszej żony. W Skierniewicach urządził się od nowa.

Spuścizna po Władysławie Strakaczu jest więc odbiciem jego osobistych upodobań, a nie stanowi np. spadku po jego teściu Michale Mankielewicu, znanym warszawskim jubilerze i mecenasie sztuki. Jest to ważna informacja z tego względu, że do naszych czasów przetrwało materialnie bardzo niewiele świadectw koneserstwa artystycznego dających się powiązać z konkretnymi zamożnymi przedstawicielami branż przemysłu i handlu, i trudno już zapełnić lukę jaką mamy w wiedzy na ten temat².

¹ Działalność zawodową i społeczną Władysława Strakacza omawia M. Dubrowska w artykule poświęconym pamiątkom po nim – zob. „Almanach Muzealny”, t. IV, 2003, s. 385-391.

² Np. z wielkiej fortuny Kronenbergów pozostało tylko kilka niespójnych ze sobą obiektów. Zob. – *Kronenbergowie. Pamiątki rodzinne*, pod red. M. Dubrowskiej Warszawa, 1998.

1. Dom Władysława Strakacza w Skierniewicach przy ulicy Jagiellońskiej, akwarela na tekturze, sygn. „S. Pawłowski 1942”

Spuściznie koneserskiej po Władysławie Strakaczu brak cech mówiących o tym, że gromadzenie obrazów służyło mu wyłącznie jako widoczny znak zażożności. Niewielkich rozmiarów płótna były nabywane ze względu na dekorację kameralnych wnętrz domu skierniewickiego, jednak nie szło tu tylko o przyjemne urozmaicenie ścian mieszkania. Przednie nazwiska z historii polskiego malarstwa wskazują na większe ambicje. Charakterystyczne w dwudziestoleciu międzywojennym zapełnianie domów malarstwem polskim nie ominęło również i jego. Historycy przypisują te tendencje patriotycznym nastrojom po odzyskaniu niepodległości. Architektoniczny kształt domu Władysława Strakacza w Skierniewicach, przypominający wiejski dworek – synonim polskości, tym bardziej narzucał adekwatne wyposażenie wnętrza (il. 1).

Portrety rodzinne Strakaczów zamawiane były u cenionych artystów. Stefan Norblin namalował Władysława Strakacza (poz. kat. 1.)³, a Stanisław Lentz jego pierwszą żonę Jadwigę z Mankielewiczów⁴. Z obydwooma tymi malarzami rodzinę łączyły zażyłości towarzyskie – co sugerują zachowane pamiątki (il. 2, 3)⁵.

³ Portret Władysława Strakacza (przed 1933), ol. pł., 106 X 100,5 cm, sygn. S. Norblin, nr. inw. MHW 25662, poz. kat. 1.

⁴ Portret Jadwigi Strakaczowej, ok. 1914, ol. pł. 95 X 80 cm., sygn. St. Lentz, własność prywatna.

⁵ Laurka z okazji ślubu Jadwigi Mankielewiczówny z Władysławem Strakaczem w 1907 r., 59 X 53,8 cm., sygn.: L., nr. inw. MHW 25269, poz. kat. 3.

2. Władysław Strakacz i Stefan Norblin na spacerze w Natolinie, fotografia

3. Laurka z okazji ślubu Jadwigi Mankielewiczówny z Władysławem Strakaczem w 1907 r.

Te okoliczności przybliżyły oczywiście Strakaczowi arkana malarstwa. Wykazał on się jednak brakiem sceptycyzmu w sprawach atrybucji, gdyż autorstwo niektórych obrazów budzi dziś wątpliwości⁶. Nie umniejsza to oczywiście wspaniałego gestu jakim jest ten dar dla Muzeum.

Kolekcje prywatne, które trafiają do zbiorów muzealnych są ich niezastąpionym uzupełnieniem, gdyż pozwalają śledzić przemiany gustów w społeczeństwie, niekoniecznie pokrywające się z dziejami sztuki. W większości przypadków jednak zbiory prywatne po śmierci ich właściciela ulegają rozproszeniu, rozpluwając się tym samym jako materiał do badań nad zjawiskami kulturowymi i społecznymi.

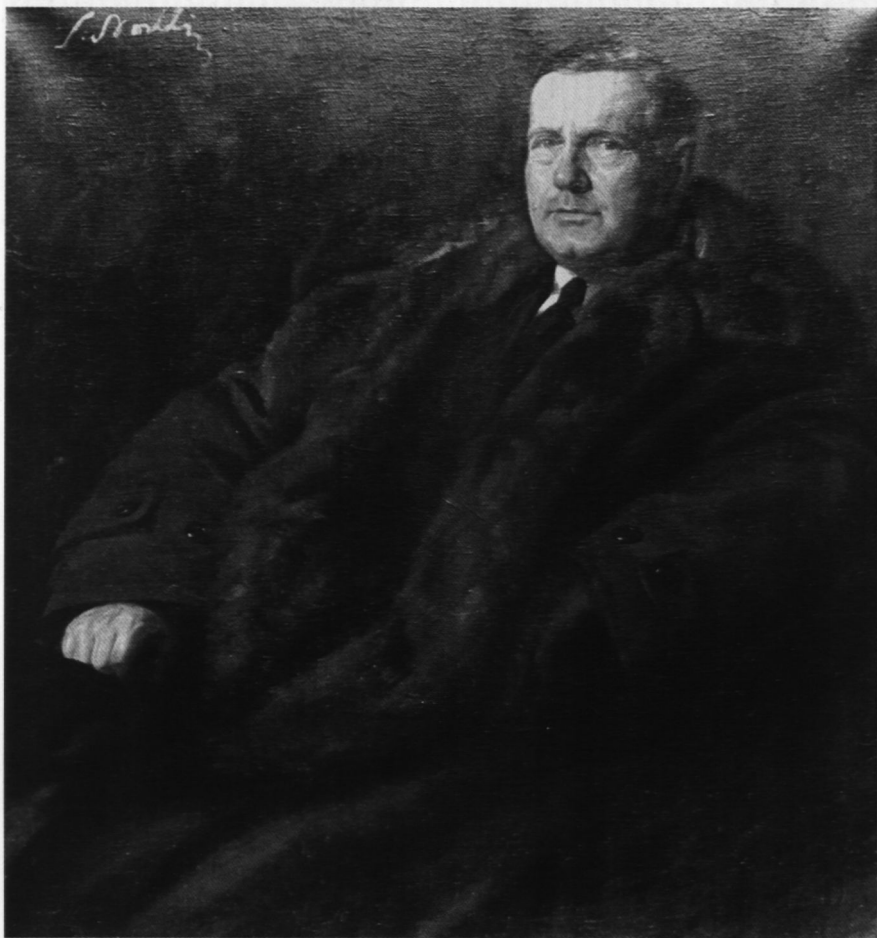
⁶ Dr Mieczysław Morka zakwestionował autentyczność obrazów Aleksandra Orłowskiego, Jana Stanisławskiego.

SPIS OBRAZÓW I RYCIN ZE SPUŚCIZNY PO WŁADYSŁAWIE STRAKACZU,
PODAROWANYCH MUZEUM HISTORYCZNEMU M.ST. WARSZAWY

1. Stefan Norblin (1892-1952)

Portret Władysława Strakacza (1881-1951)

Olej, płótno, 106 X 100,5 cm; sygn.: S. Norblin [przed 1933], nr inw.
MHW 25662.

2. Józef Chelmoński (1849-1914)

Dwie czaple

Olej, płótno, tektura, 23,5 X 34 cm; nr inw. MHW 25667.

3. Adam Styka (1890-1959)

Zaulek marokański

Olej, płótno, tektura, 37,5 X 46 cm; sygn.: Adam Styka, nr inw. MHW 25666.

4. Konstanty Wróblewski (1868-1939)

Dniestr

Olej, płótno, sklejka, 51,8 X 67,7 cm; sygn.: K. Wróblewski / 1936, nr inw. MHW 25668.

5. Stanisław Chlebowski (1835-1884)

Nazaret

Olej, tektura, 27,5 x 32,8 cm; sygn.: St. Chlebowski. Napis na licu: Nazaret/57, nr inw. MHW 25669.

6. Jan Stanisławski (1860-1906)

Pejzaż z krzyżem przydrożnym

Akwarela, papier, tektura, 17 X 23,5 cm; sygn.: Jan Stanisławski, nr inw. MHW 25670.

7. Teodor Ziomek (1874-1937)

Moczary

Olej, sklejka, 32 X 41,5 cm; sygn.: T. Ziomek, nr inw. MHW 25672.

8. Teodor Axentowicz (1859–1938)

Dziewczyna wiejska z gromnicą

Olej, tektura, 27,5 X 22,3 cm; sygn.: T. Axentowicz, nr inw. MHW 25677.

9. Jan Kotowski (1885–1960)

Koń z saniami

Olej, tektura, 32,5 x 45 cm; sygn.: Jan Kotowski.

10. Malarz nieokreślony – kopia obrazu XVII/XVIII w.

Wnętrze izby z martwą naturą

Olej, deska, 15,7 X 24,5 cm; nr inw. MHW 25663.

11. Włodzimierz Tetmajer (1863-1923)

Wiejskie wesele

Akwarela, papier, tektura, 28,3 x 38,9 cm; sygn.; W.T., nr inw. MHW 25665.

12. Juliusz Kossak (1824-1899)

Kozak na koniu prowadzący luzaka

Akwarela, papier, 21,7 X 28,9 cm, nr inw. MHW 25665.

13. Aleksander Orłowski (1777-1832)

Koń ciągnący załadowane sanie

Rysunek piórkiem, akwarela, papier, 8,5 x 133 cm; sygn.: A. Orłowski, nr inw. MHW 25676.

14. Tadeusz Cieślewski ojciec (1870-1956)

Widok na Rynek Starego Miasta w Warszawie, od ul. Jezuickiej

Akwarela, papier, 25,5 X 35,2 cm; sygn.: T. Cieślewski / 1933, nr inw. MHW 25671.

15. Tadeusz Cieślewski ojciec (1870-1956)

Widok na Zamek Królewski, od ul. Świętojańskiej

Akwarela, papier, 37 X 37,7 cm; sygn.: T. Cieślewski / 1932, nr inw. MHW 25673.

16. Malarz nieokreślony, XIX w.

Statek żaglowy na morzu

Akwarela, papier, 19,4 X 16,4 cm; [sygnatura nieczytelna], nr inw. MHW 25675.

17. Nicolas Lancret (1690–1745), G. René

Lekcja muzyki

Litografia kolorowa, papier, 44,7 X 42,5 cm; sygn.: G. René, N. Lancret, nr inw. MHW 25678.

18. Georg Morland (1763–1894), François David Soiron

Scena rodzajowa w parku

Litografia kolorowa, papier, 46,5 X 53,8 cm; sygn.: Painted by George Morland/Engraved

By Soiron. Napis: St. James' Park [1790], nr inw. MHW 25679.

19. Nicolas Lancret (1690–1745), G. René

Scena w ogrodzie

Litografia kolorowa, papier, 45 X 42,4 cm; sygn.: G. René, N. Lancret. Napis: L. Innocen, nr inw. MHW 25680.

20. C. F. Cook

Król Anglii Henryk II z Rosamundą

Litografia, papier, 31,7 X 37,4 cm; [Anglia 1795], nr inw. MHW 25681.